

De vierde en vijfde declinatie

Het Latijn kent vijf declinaties. De eerste drie zijn al aan bod gekomen.

Als je alle declinaties van het Latijn bekijkt, valt op dat de 1^e en 2^e en 4^e en 5^e klinkerdeclinaties zijn: hun stam eindigt op een klinker. Die stam is het best zichtbaar in de ablativus sg. Van de 1^e declinatie eindigt die op een –a (dea) en daarom wordt die ook wel de a-declinatie genoemd. De ablativus van de 2^e eindigt op een –o (deo): de o-declinatie. Van de 4^e declinatie eindigt de stam op een –u: exercitu- (exercitus - leger). Dit is de u-declinatie. Van de 5^e eindigt de stam op een –e: re- (res – zaak). Dit is de e-declinatie. Alleen van de derde declinatie eindigt de stam niet op een klinker, maar op een medeklinker: rex, reg-. Deze declinatie heet ook wel medeklinkerdeclinatie.

De vierde declinatie

Deze bestaat uit twee groepen:

- mannelijke woorden op –us: exercitus – leger
- onzijdige woorden op –u: cornu – hoorn, (leger)vleugel.

De uitgangen die deze declinatie (overigens ook de 5^e) gebruikt, zijn gelijk aan die van de andere declinaties.

casus	m sg.	m pl.	n sg.	n pl.
nom.	exercitu-s	exercitu-s	cornu	cornu-a
gen.	exercitu-s	exercitu-um	cornu-s	cornu-um
dat.	exercitu-i*	exercit-ibus**	cornu	corn-ibus
acc.	exercitu-m	exercitu-s	cornu	cornu-a
abl.	exercitu	exercit-ibus	cornu	cornibus

*De dativus singularis kan ook exercitu zijn.

** De dativus pluralis was eigenlijk exercitu-bus, maar heeft zich aan die van de derde declinatie aangepast.

NB: domus (f!) is een zelfstandig naamwoord dat deels van de 2^e en deels van de 4^e declinatie is: abl. sg. domo, acc.pl. domos, gen. pl. domorum.

De vijfde declinatie

De woorden van de vijfde zijn vrouwelijk. Uitzondering is dies – dag. Dies is mannelijk als het geen bepaalde dag is, maar als dat wel een bepaalde dag is, is dies vrouwelijk.

casus	sg.	pl.
nom.	re-s	re-s
gen.	re-i	re-rum
dat.	re-i	re-bus
acc.	re-m	re-s
abl.	re	re-bus

Opdracht 6

Geef van de volgende woorden de gevraagde naamval en de daarbij horende vertaling.

exercitus – leger, currus – wagen, spes – hoop, fructus – vrucht, voordeel, res - zaak, ding, situatie, fides - trouw, erewoord en dies dag, cornu - hoorn.

1. spes: abl.pl.
2. fructus: acc.sg.
3. cornu: nom.pl.
4. fides: dat. sg.
5. res: abl. sg.
6. dies: gen.sg.
7. exercitus: gen.sg.
8. currus: abl.sg.
9. cornu: abl.pl.
10. exercitus: gen.pl.
11. spes: dat.sg.
12. fructus: nom.pl.
13. cornu: dat.sg.
14. fides: abl. sg.
15. res: abl. pl.
16. currus: acc.pl.
17. dies: gen.pl.
18. exercitus: dat.sg.

Opdracht 7

Geef van de volgende combinaties de naamval en de vertaling. Niet gekende woorden komen uit de woordenlijst van tekst 7.1 en 7.2 (1.24).

1. hoc die
2. illa re
3. rugosis fructibus
4. his curribus
5. similes res
6. harum rerum
7. his diebus
8. spei suae
9. isto curru
10. exercitu invidioso
11. haec cornua
12. spe beata

13.spes tantae
14.maioris exercitus
15.rugosi fructus 2x
16.re simili
17.hunc diem
18.istas res
19.tantam spem
20.isti fidei

21.fructuum tactorum
22.spes suas
23.isti dies
24.maiori exercitui
25.huic cornu
26.huius currus
27.hanc rem
28.eius rei